

EURÓPAI PARLAMENT

2004



2009

Plenárisülés-dokumentum

A6-0070/2008

10.3.2008

JELENTÉS

a gazdasági és társadalmi kohézió előmozdítása érdekében vállalt önkéntesség
szerepéről
(2007/2149(INI))

Regionális Fejlesztési Bizottság

Előadó: Marian Harkin

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY	3
INDOKOLÁS	10
A BIZOTTSÁGI ZÁRÓSZAVAZÁS EREDMÉNYE.....	16

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY

a gazdasági és társadalmi kohézió előmozdítása érdekében vállalt önkéntesség szerepéről (2007/2149(INI))

Az Európai Parlament,

- tekintettel a gazdasági és társadalmi kohézióról szóló negyedik jelentésre (COM(2007)0273),
- tekintettel a 2007–2013-as időszakra az aktív európai polgárságot támogató „Európa a polgárokért” című program létrehozásáról szóló, 2006. december 12-i 1904/2006/EK európai parlamenti és tanácsi határozatra¹,
- tekintettel a 2007 és 2013 közötti időszakra a Cselekvő ifjúság program létrehozásáról szóló, 2006. november 15-i 1719/2006/EK európai parlamenti és tanácsi határozatra²,
- tekintettel a vidékfejlesztésre vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról (2007–2013 közötti programozási időszak) szóló, 2006. február 20-i 2006/144/EK tanácsi határozatra³,
- tekintettel a kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról szóló, 2006. október 6-i 2006/702/EK tanácsi határozatra⁴,
- tekintettel a Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében üléselő képviselői által elfogadott „A fiatalok részvételével és tájékoztatásával kapcsolatos közös célok megvalósítása a fiatalok aktív európai polgári szerepvállalásának ösztönzése érdekében” című 2006/C 297/02 állásfoglalásra⁵,
- tekintettel „Az oktatásban, a foglalkoztatásban és a társadalomban a fiatalok teljes körű részvételének elősegítése” című bizottsági közleményre (COM(2007)0498),
- tekintettel az „Európa demográfiai jövője - Kovácsoljunk lehetőséget a kihívásból!” című bizottsági közleményre (COM(2006)0571),
- tekintettel a diákok, képzésben résztvevők, önkéntesek, tanárok és szakoktatók Közösségen belüli mozgásáról szóló, 2001. július 10-i 2001/613/EK európai parlamenti és tanácsi ajánlásra⁶,
- tekintettel a vállalkozások társadalmi felelősége: egy új partnerség című, 2007. március

¹ HL L 378., 2006.12.27., 32. o.

² HL L 327., 2006.11.24., 30. o.

³ HL L 55., 2006.2.25., 20. o.

⁴ HL L 291., 2006.10.21., 11. o.

⁵ HL C 297., 2006.12.7., 6. o.

⁶ HL L 215., 2001.8.9., 30. o.

13-i állásfoglalására¹,

- tekintettel a Régiók Bizottságának a gazdasági és társadalmi kohézió előmozdítása érdekében vállalt önkéntességről szóló véleményére (CdR 254/2007),
 - tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság által „Az önkéntes tevékenység: szerepe az európai társadalomban és kihatásai” tárgyában készített véleményre (2006/C 325/13)²,
 - tekintettel a Régiók Bizottsága által „Az önkéntes szervezetek szerepe – hozzájárulás egy európai társadalom kialakulásához” tárgyában készített véleményre (98/C 180/10)³,
 - tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződés 158. és 159. cikkére,
 - tekintettel eljárási szabályzata 45. cikkére,
 - tekintettel a Regionális Fejlesztési Bizottság jelentésére (A6-0070/2008),
- A. mivel megbízható számítások alapján több mint 100 millió uniós polgár vállal önkéntes tevékenységet⁴,
- B. mivel az ENSZ nonprofit intézményekről (N.P.I-k) szóló kézikönyvének végrehajtásából származó első megállapítások azt mutatják, hogy a nonprofit intézmények gazdasági hozzájárulása átlagosan a GDP 5%-át teszi ki, és hogy az önkéntes tevékenységgel töltött idő még óvatos becslések szerint is ennek a számadatnak több mint az egynegyedét teszi ki⁵,
- C. mivel az önkéntesség a civil társadalmat éltető és a szolidaritást – az Európai Unió egyik alapvető értékét – erősítő egyik legnagyobb hajtóerő, valamint különösen a posztkommunista átmeneti időszakból felemelkedő új tagállamokban a közösségi fejlesztési programok egyik alapvető eleme,
- D. mivel az önkénteseket is foglalkoztató európai szervezetekről nemrégiben készült tanulmány magas hozzáadottérték-szintet állapít meg: minden 1 EUR után, amelyet a szervezetek önkéntesek támogatására költöttek, átlagosan 3–8 EUR közötti megtérülésről számoltak be⁶,
- E. mivel teljes mértékben el kell ismerni, hogy az önkéntesség igen jelentősen hozzájárul a társadalmi tőke kiépítéséhez,
- F. mivel a fenntartható finanszírozás – főként a közigazgatási finanszírozás – alapvető

¹ HL C 301. E, 2007.12.13., 45. o.

² HL L 325., 2006.12.30., 46. o.

³ HL C 180., 1998.6.11., 57. o.

⁴ Az Eurobarométer jelentése: „A társadalmi valóság feltérképezése” (Eurobarometer Report. „Social Reality Stocktaking”) (2007. február)

⁵ A John Hopkins Egyetem jelentése, „A civil társadalom és az önkéntesség mérése” („Measuring Civil Society and Volunteering”) September, 2007. www.jhu.edu/ccss

⁶ Az önkéntesség működik!” (Volunteering works), az önkéntesség kutatásával és az önkéntességgel foglalkozó intézet (Institute for volunteering research and volunteering)

fontosságú az önkéntes szervezetek és általánosságban az önkéntes munka számára;

- G. mivel az Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért legfrissebb jelentése megállapította, hogy a vidék gazdasági fejlesztésének elősegítésére irányuló politikák kidolgozása során a társadalmi tőke kulcsfontosságú tényező¹,
- H. mivel a sikeres aarhusi „Urban program”-ról szóló legfrissebb tanulmány hangsúlyozza, hogy a helyi lakosok és az önkéntes erőfeszítések döntő szerepet játszottak a program eredményes végrehajtásában²,
- I. mivel az önkéntességhez nem csupán mérhető gazdasági érték kapcsolódik, hanem a közszolgáltatások szempontjából jelentős megtakarítást is jelenthet, és mivel ebben az összefüggésben fontos annak biztosítása, hogy az önkéntes tevékenység kiegészítse a közszolgáltatások által nyújtottakat, és ne legyen felhasználható azok helyettesítésére,
- J. mivel az önkéntesség hozzájárul az önkéntesek személyes és társadalmi fejlődéséhez, és kedvező hatást gyakorol többek között a közösségen belül létrejött kapcsolatokra,
- K. mivel az önkéntesek fontos szerepet töltenek be a Lisszaboni Stratégia társadalmi–gazdasági kohéziós célkitűzéseinek elérésében, a pénzügyi integrációhoz való hozzájárulás – például a szabályozott hitelintézetek, valamint önkéntesek által működtetett és irányított nem profitorientált pénzügyi szövetségek – révén,
- L. mivel a társaságok vállalati társadalmi felelőssége a vállalkozások fontos hajtóereje és egyszersmind az európai szociális modell alapvető eleme,
- M. mivel kapcsolat áll fenn az önkéntesség és a fenntartható fejlődés között,
- N. mivel fontos elősegíteni és támogatni az önkénteseket is foglalkoztató szervezetek között az önkéntesek irányításának legjobb gyakorlatait;
- O. mivel az önkéntesség a polgárok helyi fejlődésben való közvetlen részvételéhez vezet és így fontos szerepet játszhat a civil társadalom és demokrácia elősegítésében,
- P. mivel a fent említett, a résztvevő polgárságról szóló tanácsi állásfoglalásban a Tanács arra ösztönzi a fiatalokat, hogy vállaljanak nagyobb mértékű részvételt a polgári életben, a részvételi struktúrákban és az önkéntes munkában
- Q. mivel az Európában bekövetkező demográfiai változás az idősebb önkéntesek számának növekedéséhez vezet,
- R. mivel az önkéntesség kedvező hatást gyakorolhat az emberek egészségére³; mivel az

¹ I. Mandl, T. Oberholzner & C. Dörflinger: Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért. <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2007/18/en/1/ef0718en.pdf>

² Vestergaard Poulsen, L. „A hátrányos helyzetű környezettől a fenntartható közösségig”, angol nyelvű összefoglaló. Urban II. program Aarhusban 2002–2007. („From Deprived Neighbourhood to Sustainable Community”)

³ Lásd: „Az önkéntesség egészségügyi előnyei – a legújabb kutatás áttekintése” (The Health Benefits of Volunteering - A Review of Recent Research) (Nemzeti és közösségi szolgálat, 2007) (Corporation for National and Community Service, 2007)

egészségre gyakorolt kedvező hatás minden életkorban érvényes lehet, és megelőző szerepet játszhat a fizikai és lelki betegségek tekintetében,

- S. mivel az önkéntesség szerepet játszik a helyi fejlesztési kezdeményezések alátámasztásában és az EU által finanszírozott számos kezdeményezés – például a LEADER-program, az INTERREG és a PEACE-program – sikeres végrehajtásának elősegítésében,
1. arra ösztönzi a tagállamokat, valamint a regionális és helyi hatóságokat, hogy ismerjék el az önkéntesség értékét a társadalmi és gazdasági kohézió előmozdításában; ezenkívül az önkéntes szervezetekkel kialakított partnerségekben való tevékenykedésre, valamint – az önkéntes szektorral folytatott konzultációt követően – az önkéntesség elismerésére, értékelésére, támogatására, elősegítésére és ösztönzésére irányuló tervek és stratégiák kidolgozására buzdít; ösztönzi továbbá a tagállamokat, hogy teremtsék meg a nem kormányzati szervezetek nyilvános vitákban való részvételének stabil és intézményes kereteit;
 2. felszólítja a Bizottság illetékes szakértőit, hogy tegyenek egyértelműbb különbséget az önkéntes és nem kormányzati szervezetek között, amelyek tevékenységeit nem azonos önkéntes alapokon szervezik, továbbá felszólít egy, a társadalmi részvétel – beleértve az önkéntes részvétel és az ilyen célú finanszírozás – jellegére, mértékére és belső mechanizmusaira vonatkozó átfogó, páneurópai vizsgálat lefolytatására;
 3. felhívja a tagállamokat, a regionális és helyi hatóságokat, hogy tegyenek valós erőfeszítéseket annak érdekében, hogy megkönnyítsék az önkéntes szervezetek elégséges és fenntartható – mind közigazgatási, mind pedig projektalapú – finanszírozáshoz való hozzájutását, mégpedig túlzott mértékű papírmunka és bürokrácia nélkül, ugyanakkor fenntartva a közpénzek elköltésére vonatkozó szükséges szabályozást;
 4. sürgeti a tagállamokat, valamint a regionális és helyi hatóságokat, hogy a természeti csapásokra és balesetekre adott azonnali reagálás biztosítása érdekében támogassák minden helységben az önkéntes segélyhívó szolgálatok létrehozását;
 5. felhívja a Bizottság figyelmét arra, hogy egyrészt a vidékfejlesztésre (2007–2013 közötti programozási időszak) vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokban, másrészt a kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokban foglalt partnerségi alapelvet nemzeti szinten nem mindig tartják be¹, és ezért sürgeti a Bizottságot, hogy tegye meg a megfelelő igazgatási és intézményi lépéseket annak biztosításához, hogy saját politikáit, eljárásait és jegyzőkönyveit ténylegesen tartsák be és hajtsák végre a strukturális alapokkal kapcsolatos konzultációs tárgyalások és a későbbi műveletek során;
 6. javasolja, hogy minden tagállam hozzon létre rendszeres N.P.I „szatellit számlákat”, és felhív az önkéntes munka „szatellit számlákba” történő bevonására annak érdekében, hogy a döntéshozók a politikák alakítása során figyelembe vehessék az N.P.I-k-et; kéri a Bizottságot annak megvizsgálására, hogy az önkéntesség hogyan vonható be külön

¹ Civil társadalom – partner az Európai Unió strukturális alapjainak kezelésében”. European Citizen Action Service. Európai Polgári Akciószolgálat. November, 2004. november

kategóriaként az EUROSTAT statisztikáiba;

7. határozottan támogatja azt a nézetet, hogy az önkéntesség és az önkéntes tevékenység nem foglalhatja el a fizetett munka helyét;
8. felhívja a Bizottságot, hogy dolgozzon egy minden közösségi alapot átfogó rendszer bevezetésén, ami által az önkéntes tevékenységet a projektek társfinanszírozásához való hozzájárulásként ismerik el, és hozzon létre olyan mechanizmusokat, amelyek által az önkéntes tevékenység ára megfelelően megállapítható; üdvözli a Bizottság egyes főigazgatóságainak arra irányuló erőfeszítéseit, hogy rugalmasabb megközelítést fogadjanak el az önkéntes tevékenységnek a társfinanszírozott projektek közösségi finanszírozásával egyenértékű hozzájárulásaként való elismerése tekintetében;
9. felhívja a Bizottságot az idősebb önkéntesek lehetőségeinek előmozdítására, valamint egy „Cselekvő idősök program” kidolgozására az önkéntességre hajlandó, megfelelő tapasztalattal rendelkező idősök egyre növekvő számára való tekintettel, amely a fent említett „Cselekvő ifjúság programmal” párhuzamosan működne és kiegészítené azt, továbbá arra, hogy mozgósítsa elő a generációk közötti önkéntes tevékenységre és tanácsadásra irányuló egyedi programokat;
10. arra ösztönzi a tagállamokat, hogy minden – valódi és virtuális – közösségen belül segítsék és mozgósítsák elő az önkéntességet, pl. a családi önkéntességet vagy a társadalom szélére sodródott csoportokban vagy olyan csoportokban végzett önkéntességet, ahol esetleg hagyományosan nem vállalnak önkéntes tevékenységet, és hogy hangsúlyozzák az önkéntes munka megszervezésének kiemelkedő jelentőségét annak biztosítása érdekében, hogy az összhangban álljon és összeegyeztethető legyen a családi és szakmai élettel;
11. ösztönzi a vállalkozásokat és a magánszféra más szereplőit, hogy – a vállalati társadalmi felelősséggel kapcsolatos stratégiák részeként – anyagilag támogassák az önkéntesség előmozdítására és fokozására irányuló kezdeményezéseket, és sürgeti a tagállamokat, hogy a vállalati önkéntesség keretében ösztönzőkkel serkentse a magánszférát az önkéntesség támogatására és finanszírozására, így – a helyi problémák megoldása terén az önszervezés ösztönzésén keresztül – segítse elő a vállalati készségek és know-how magánszektortól az állami szektor részére való átadását, valamint az életminőség helyi szinten történő javítását;
12. felhívja a Bizottságot, hogy erősítse meg az önkéntességnek mint a kompetenciák és készségek elsajátítására alkalmas megfelelő tevékenységnek az EUROPASS-hoz kapcsolódó YOUTHPASS keretében történő elismerését, ugyanakkor biztosítsa, hogy az önkéntességet ne a formális képzés alternatívájának, hanem kiegészítésének tekintsék; felhív továbbá nemzeti és helyi intézkedésekre az önkéntesek mobilitásának fokozása érdekében;
13. felhívja a Bizottságot és a tagállamokat, hogy vizsgálják meg az önkéntes szervezetek szerepét – ideértve a jogait és felelősségeiket – meghatározó, az önkéntesség tervezett európai chartája elfogadásának késlekedését; a tagállamok, az egyes ágazatok és szervezetek által végzett önkéntes munka értékelésére éves szakértői értékelések bevezetését ajánlja;

14. javasolja a Bizottságnak és a tagállamoknak, hogy hozzanak létre egy, az önkéntes szervezetek alapvető adatait, valamint a legjobb gyakorlatokat tartalmazó adatbázist, amely hasznos iránymutatással szolgálhatna az önkéntes rendszerüket javítani kívánóknak;
15. felszólítja az illetékes hatóságokat, hogy tegyenek lépéseket annak biztosítása érdekében, hogy az önkéntesek feladataik elvégzésekor megfelelő baleset- és felelősségbiztosítással rendelkezzenek, és hogy felmerülő költségeik megegyezés alapján téríthetőek legyenek;
16. felhívja a Bizottságot, a tagállamokat, valamint a regionális és helyi hatóságokat, hogy támogassák az önkéntességet az oktatás minden szintjén azáltal, hogy az oktatási rendszer korai szakaszában bevezetik az önkéntes tevékenység lehetőségét annak érdekében, hogy azt a közösségi élethez való természetes hozzájárulásnak tekintsék; továbbá annak érdekében, hogy az ilyen tevékenység támogatását folytassák „szolgáltatásnyújtás tanulója” révén, amikor is a diákok az oklevelük/képesítésük megszerzésére irányuló program keretében önkéntes/közösségi csoportokkal dolgoznak együtt egy partnerségi modellben, hogy elősegítsék az önkéntes szektor és az oktatási szektor közötti kapcsolatok kialakulását, és hogy elismerjék a tanulás szerepét az önkéntességben az egész életen át tartó tanulás részeként;
17. felhívja a Bizottságot, hogy vizsgálja meg egy jogalap közösségi jogba való bevezetésének lehetőségét, amelynek értelmében az önkéntes szervezetek mentesülnének azon kötelezettség alól, hogy a beszerzések után hozzáadottérték-adót fizessenek, miközben az adományozókat mentesítenék az önkéntes munkával kapcsolatos célokra irányuló adományok megadóztatása alól;
18. felhívja a tagállamokat, hogy a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett hozzák létre az önkéntesség fenntartható infrastruktúráját, amely olyan kérdésekkel foglalkozik, mint például az önkéntes szervezetek alapvető finanszírozása;
19. javasolja, hogy 2011-et nyilvánítsák „az önkéntesség európai évének”;
20. elismeri, hogy a tagállamokban az önkéntes tevékenységek sokfélék lehetnek, ám arra ösztönzi a tagállamokat, a regionális és helyi hatóságokat, hogy lehetőség szerint a bevált gyakorlatok valamennyi szinten történő cseréje révén tanuljanak egymás tapasztalataiból;
21. felszólítja a Bizottságot, hogy vezessen be támogatási rendszereket az önkéntes szervezetek közötti, hatékonyabb együttműködési és hálózati rendszerek létrehozására, és hogy támogassa az önkéntesek olyan nemzetközi csereprogramjait, amelyek hozzájárulhatnak a millenniumi célok eléréséhez; elsősorban programok kidolgozására szólít fel az azokban a tagállamokban végzett önkéntes tevékenységek újbóli ösztönzése tekintetében nyújtandó segítség céljából, ahol ezeket a tevékenységeket kötelező jellegű intézkedésekkel azonosítják;
22. javasolja a határokon átnyúló önkéntes projektek előmozdítását;
23. felhívja a Bizottságot, hogy a politika és a jogalkotás minden területén támogassa az önkénteseket;

24. felhívja a helyi és regionális érintetteket, önkéntes szervezeteket és a médiát, hogy nyújtsanak megfelelő tájékoztatást a polgároknak az önkéntes tevékenységek lehetőségeiről, továbbá biztosítsanak a társadalom sérülékenyebb és marginalizálódott rétegeire, és a távoli és/vagy megközelíthetetlen régiók igényeire különös hangsúlyt fektető, megfelelő képzést;
25. sürgeti a Bizottságot, hogy a párbeszédre, vitára és demokráciára vonatkozó D-terv mellett vezesse be a V-tervet az önkéntesek értékelése, elismerése és előtérbe állítása érdekében;
26. kéri a Bizottságot, hogy vizsgálja felül az EU elismert önkéntes programjainak nem uniós résztvevőire vonatkozó vízumpolitikáját azzal a céllal, hogy különösen az EU szomszédos országaiból érkező önkéntesekkel kapcsolatban liberálisabb vízumrendszert vezessen be;
27. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak és a Bizottságnak, valamint a tagállamok kormányainak, a Régiók Bizottságának és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak.

INDOKOLÁS

Bevezető

Az önkéntesség felbecsülhetetlen hozzájárulást jelent a társadalom számára. Az önkéntes tevékenységekben való részvétel a részvételi demokrácia kézzelfogható kifejeződése, és erős kapcsolat áll fenn az önkéntesség és az aktív állampolgárság között.

Az önkéntes tevékenységek nagy részére helyi vagy regionális szinten kerül sor, és a partnerség kulcsfontosságú az önkéntes csoportok értelmes részvételének biztosításához. A tényleges partnerség által létrehozott szinergiák minden eredményt valódi értékkel egészítenek ki. A partnerség elve valóban nagyon egyértelműen kifejeződik az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról szóló rendeletben.¹

Helyi/regionális szinten az önkéntes tevékenységek elősegítik a helyi szereplők bevonását, akiknek a részvétel és a cselekvés révén növekszik a szerepvállalása. Ez a szerepvállalás növeli az önbizalmat és a motivációt, regionális összefüggésben pedig jelentősen hozzájárulhat a regionális identitáshoz.

Nemzeti szinten ez a szerepvállalás az állampolgár és az állam közötti védenc–patronus viszonyt más síkra helyezheti át: olyan helyzetet teremt, ahol az állampolgár együttes fellépések révén jelentőségteljes szerepet tölt be és pozitívan befolyásolhatja a Közösség életét. Érdeemes megjegyezni, hogy jóllehet az ilyen eredményeket általában kedvezőnek tartják, hivatalos szinten nem mindig fogadják szívesen. Ennek számtalan oka van, nem utolsósorban az, hogy a részvételi eljárások a status quo megkérdőjelezésének tekinthetők, és időnként kellemetlennek bizonyulhatnak. Az ECAS (Európai Polgári Akciószolgálat) által a civil társadalmi szervezeteknek a nyolc új tagállamban való részvételéről nemrégiben készített tanulmány szemlélteti, hogy a partnerséggel kapcsolatos helyzet nem kielégítő.² Foglalkozni kell a „befogadás illúziójával”³, amennyiben az EU valamennyi intézménye által támogatott partnerségi elvet be akarjuk tartani. Sőt, az európai kormányzásról szóló fehér könyv⁴ szorgalmazza, hogy „a helyi demokráciában nagyobb mértékben vegyenek részt az emberek és az alulról szerveződő szervezetek” egy több szintű partnerség keretében.⁵ Lehet, hogy

¹ A Tanács 2006. július 11-i 1083/2006/EK rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről. 9. cikk. HL L 210., 2006.7.11., 38. o.

² Lásd: B. Harvey, 2004. július, „A befogadás illúziója” A nem kormányzati szervezetek hozzájárulása a strukturális alapokhoz a kelet- és közép-európai új tagállamokban. Jelentés az Európai Polgári Akciószolgálat számára. („The illusion of inclusion” Access by NGOs to the structural funds in the new member states of eastern and central Europe. Report for the European Action Service.)

³ Lásd: B. Harvey, 2004. július, „A befogadás illúziója” A nem kormányzati szervezetek hozzájárulása a strukturális alapokhoz a kelet- és közép-európai új tagállamokban. Jelentés az Európai Polgári Akciószolgálat számára. („The illusion of inclusion” Access by NGOs to the structural funds in the new member states of eastern and central Europe. Report for the European Action Service.)

⁴ Lásd: a Bizottság fehér könyve az európai kormányzásról, COM(2001) 428 végleges, Brüsszel, 2001.7.25., 11. o., 3.1.

⁵ Lásd: B. Harvey, 2004. július, „A befogadás illúziója” A nem kormányzati szervezetek hozzájárulása a strukturális alapokhoz a kelet- és közép-európai új tagállamokban. Jelentés az Európai Polgári Akciószolgálat számára. („The illusion of inclusion” Access by NGOs to the structural funds in the new member states of eastern and central Europe. Report for the European Action Service.)

sokak számára egy önkéntes szervezetben való részvétel jelenti a szokásos választókerületen kívüli demokratikus eljárásokkal kapcsolatos egyetlen tapasztalatot¹, és az illetékes hatóságoknak elő kell segíteniük ezt a részvételt.

A Bizottságnak „Az önkéntes szervezetek és alapítványok szerepének erősítése Európában” című közleménye alapján a számítások szerint az EU 15 tagállamában a lakosság egyharmada–fele vesz részt valamilyen önkéntes tevékenységben², és bár a számok és a tevékenységfajták eltérőek a különböző országokban, az EU 27 tagállamában több mint 100 millióan foglalkoznak önkéntes tevékenységgel³. Ezért európai szinten az önkéntesség közösségi politikák révén történő előmozdítása, az önkéntes tevékenység támogatása európai alapok felhasználásával, valamint az önkéntes tevékenység európai szintű elismerése és a tevékenység iránti elkötelezettség elő fogja segíteni, hogy a polgárok, közösségeik és az EU között közvetlen kapcsolatok jöjjenek létre.

Legnagyobb kihívásaink közé tartozik a globalizáció folyamatának kezelése, különösen ahol a polgárok úgy érzékelik, hogy a jövőjüket érintő döntéseket tőlük távol hozzák, és ahol az a felfogás alakul ki, hogy a kibontakozó globális események fölött kevés vagy semmilyen ellenőrzés nem gyakorolható. Az önkéntesség a globalizációval járó bizonyos negatív hatások ellenszerének is tekinthető, mivel az önkéntes tevékenységet végző polgárok nem egyszerű fogyasztók, hanem olyan szereplők, akik részvételükkel változást idézhetnek elő: a helyi cselekvések befolyásolásával javítják közösségük életének gazdasági és társadalmi minőségét, és ezáltal elősegítik a helyhez való kötődést és az összetartozás érzését. Hasonlóképpen, az önkéntesek gazdagíthatják a globalizáció pozitív hatásait, ha elektronikus vagy virtuális önkéntes tevékenységeket végeznek. A virtuális önkéntesség azt jelenti, hogy az önkéntes feladatokat részben vagy egészben az Interneten keresztül látják el. Ekképpen lehetővé válik, hogy olyanok is önkéntes feladatokat végezzenek, akik időbeni korlátok, személyes preferenciák, fogyatékoság vagy családi kötelezettségek miatt nem tudnak vagy nem akarnak terepen végzett önkéntes munkában részt venni. Azon önkéntesek, akik külföldre utaznak önkéntes tevékenységet folytatni, jelentősen hozzájárulnak a kultúrák közötti párbeszédhez és megértéshez, ahogy a bevándorlók is, akik önkéntes tevékenységet vállalnak „új” közösségükben.

Egyéni szinten az önkéntesség elősegíti az egyéni értékesség-tudat kialakulását, valamint a másokhoz való kötődést. Az önkéntesség a megújuló energiák talán legértékesebb formája.

Fogalom meghatározás

E jelentés céljaira az önkéntességet az alábbi kritériumok szerint határozom meg:

- 1) önkéntes tevékenységet nem pénzügyi ellenszolgáltatásért végeznek, tehát ingyenes
- 2) önkéntes tevékenységet az ember szabad akaratából vállal
- 3) az ilyen tevékenység a családon és a barátok körén kívül eső harmadik felek számára nyújt előnyöket
- 4) mindenki előtt nyitva áll

Az önkéntességnek számos különböző formája van, amelyek tág értelemben magukban

¹ Lásd: A Bizottságnak „Az önkéntes szervezetek és alapítványok szerepének erősítése Európában” című közleménye. (1997)

² Lásd: A Bizottságnak „Az önkéntes szervezetek és alapítványok szerepének erősítése Európában” című közleménye. (1997). 4. o.

³ Lásd: Az Eurobarométer jelentése. „A társadalmi valóság feltérképezése” (Eurobarometer Report. „Social Reality Stocktaking”) (2007. február)

foglalják a kölcsönös segítségnyújtást és az önszegélyezést, a jótékonysági tevékenységeket vagy a mások számára nyújtott szolgáltatásokat, a kampányolást és az érdekképviselést, valamint a részvételt és az önkormányzást.¹

Az Európai Önkéntes Szolgálat E.V.S. az önkéntes szolgálat egyik sajátos típusa, amelyet az Európai Bizottság a „Cselekvő ifjúság program 2007–2013” keretében támogat. Ez lehetőséget biztosít a fiatalok számára, hogy az EU-n belüli vagy kívüli külföldi országban ingyenes és teljes munkaidőben végzett önkéntes tevékenységek révén kifejezzék személyes elkötelezettségüket.

Társadalmi tőke

Az önkéntesség nagyon sok, bár nem minden esetben jelentős szerepet játszik a társadalmi tőke létrehozásában. Az önkéntesség gyakran kapcsolódó tevékenységeket idéz elő, ennél fogva a társadalmi tőke kiépítését eredményezi különösen a vidéki vagy gazdaságilag hátrányos helyzetben lévő területeken. A társadalmi tőke fogalma nehezen meghatározható, de feltétlenül magában foglalja a következő elemeket: bizalom, együttműködés és részvétel, társadalmi hálózatok, részesedés a közös magatartási normákból, kötelességérzés és a közösséghez tartozás. A társadalmi tőke a csoportokon belüli és közötti kapcsolatokban rejlő látens forrás.

A „Társadalmi tőke: a hiányzó láncszem” dokumentum megállapítja, hogy *„a hagyományos felfogás szerint a természeti tőke, a fizikai vagy előállított tőke és az emberi tőke teszik ki a nemzetek gazdasági javait, és alkotják a gazdasági növekedés és fejlődés alapját. Manapság már elismert tény, hogy a tőke említett három típusa csak részben határozza meg a gazdasági növekedés folyamatát, mert figyelmen kívül hagyják azt, hogy hogyan működnek együtt a gazdasági szereplők és hogyan szerveződnek a növekedés és fejlődés előidézése érdekében. A hiányzó láncszem a társadalmi tőke.”*²

Számos tanulmány kimutatta, hogy az önkéntesség – a társadalmi tőke szerves részeként – fontos szerepet tölt be a gazdasági egyenlőtlenségek csökkentésében.³ Nevezetesen „A társadalmi tőke az európai értékfelmérő vizsgálatokban”⁴ című tanulmány azt a következtetést vonja le, hogy a „társadalmi tőke az aktív önkéntes munka tekintetében határozottan összekapcsolódik a regionális gazdasági növekedéssel”. Hasonlóképpen, Daniel Moucque⁵ „Az EU régiói közötti társadalmi–gazdasági egyenlőtlenségek felmérése” c. munkájában azzal érvel, hogy a társadalmi tőke fontos tényező a regionális egyenlőtlenségek

¹ Az önkéntesség mérése – Gyakorlati eszközök. A független szektor és az ENSZ-önkéntesek (Measuring volunteering, A Practical Toolkit. Independent Sector and United Nations Volunteers).

² C. Grootaert, „Társadalmi tőke: a hiányzó láncszem” („*Social Capital: The Missing Link*”). A társadalmi tőkére irányuló kezdeményezésről szóló harmadik munkadokumentum, Világbank (1998. április).

³ Lásd: Zak és Knack - Bizalom és növekedés (*Trust and Growth*).

Lásd: Fukuyama tanulmánya a bizalomról (1995)

Lásd: Knack és Keefer (1995, 1997) Tanulmány a társadalmi tőkéről (Paper on Social Capital).

Lásd: Sonja Mikkelsen, menedzser, Urban II. program, Aarhus, Dánia, „A hátrányos helyzetű környezetek fejlesztésére szolgáló modell” („*A model for developing deprived neighbourhoods*.)

⁴ Lásd: Van Schaik, Tilburg University. „A társadalmi tőke az európai értékfelmérő vizsgálatokban” („*Social Capital in the European Values Study Surveys*”).

⁵ Daniel Moucque az Európai Bizottság Regionális Politikai Főigazgatóságnál dolgozik. Ő volt a hatodik időszaki jelentés szerkesztője és az első kohéziós jelentés egyik társszerzője.

csökkentésében.

Az önkéntesség hozzájárulása a gazdasági kohézióhoz

Az önkéntesség az alábbi módon járul hozzá a lisszaboni célkitűzésekhez:

1) A foglalkoztathatóság előmozdítása

Az önkéntes tevékenység fontos szerepet tölt be a készségszerzésben és javítja az önkéntesek foglalkoztathatóságát. Az önkéntesek rendkívül sokféle készséget és kompetenciát sajátítanak el. Az oktatásban, a foglalkoztatásban és a társadalomban a fiatalok teljes körű részvételének elősegítéséről szóló legfrissebb bizottsági közlemény¹ szerint az önkéntes tevékenységek értékes, nem formális tanulási élményt nyújtanak, amelyek lehetővé teszik, hogy a fiatalok készségeket sajátítsanak el, és megkönnyítik az oktatásból a foglalkoztatásba való átállást. Továbbá az Európai Tanács 2005. tavaszi ülése azt a következtetést vonta le, hogy „*ahhoz, hogy még inkább magukénak érezzék az új lisszaboni menetrend célkitűzéseit, szükség volt a regionális és helyi szereplők, valamint a szociális partnerek bevonására*”. Azt is megismételte, hogy a stratégiai iránymutatások² elismerik ennek a részvételnek a fontosságát. Lényeges megjegyezni, hogy bár az önkéntesség a foglalkoztathatóság előmozdításának egyik fontos eszköze, nem használható alternatív foglalkoztatási intézkedésként. Az önkéntesség az egész életen át tartó tanulás eszközéül is szolgál.

Az önkéntesség révén a társadalom legkiszolgáltatottabb csoportjai képessé válnak életük átalakítására, a társadalomban való aktív részvételre, a megszerzett készségek és kompetenciák révén pedig jobban fizetett munkához jutnak vagy újra elkezdnek tanulni.

2) A társadalmi integráció előmozdítása

Az önkéntes munka informális és nem formális tanulási tapasztalatként valós lehetőségeket kínál azok számára, akik kiesnek a formális oktatási rendszerből, valamint a tartósan munkanélküliek számára. A rendelkezésre álló kutatási adatok arra utalnak, hogy azok, akik önkéntes munkában vettek részt, kisebb valószínűséggel válnak munkanélkülivé.³ Figyelembe véve, hogy az EU-ban minden hatodik fiatal idő előtt hagyja el az oktatási rendszert, és minden negyedik (25–29 év közötti) fiatal felnőtt nem végzi el a középiskolát⁴, az önkéntesek által megszerzett készségek rendkívül értékesnek bizonyulhatnak a munkaerőpiacon való boldogulás és a társadalmi integráció előmozdítása szempontjából.

Az önkéntesség gazdasági értéke

A John Hopkins Egyetem „A civil társadalom és az önkéntesség mérése” (*Measuring Civil Society and Volunteering*) című, 2007. szeptember 25-én közzétett jelentése⁵ szerint a nonprofit intézményi ágazat az országok széles körében hozzávetőlegesen annyival járul hozzá a bruttó hazai termékhez, mint az építőipar és a pénzügyi ágazat, valamint kétszer

¹ COM(2007)498

² A Tanács 2006. október 6-i 2006/702/EK határozata a kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról. (7) preambulumbekendés. HL L291/12

³ Az Európai Önkéntes Központ (CEV) 2007. március 23-i párizsi, franciaországi közgyűlésének záró jelentése.

⁴ COM(2007) 498

⁵ A John Hopkins Egyetem jelentése, „A civil társadalom és az önkéntesség mérése” („Measuring Civil Society and Volunteering”) 2007. szeptember. www.jhu.edu/ccss

annyival, mint a közműipar. Ez azt jelenti, hogy a nonprofit intézményi szféra a GDP 5–7%-át teszi ki a vizsgált országokban. E megállapítások nyolc ország (Ausztrália, Belgium, Cseh Köztársaság, az Egyesült Államok, Franciaország, Japán, Kanada és Új-Zéland) statisztikai hivatala által összegyűjtött adatokon alapulnak. Erdemes megjegyezni, hogy húsz további ország is (fejlett és fejlődő országok egyaránt) kötelezettséget vállalt a satellit számlák kibocsátására, és számos más ország hamarosan megkezdi a végrehajtást. Mindez egyértelműen azt jelzi, hogy egyre több ország ismeri fel az önkéntes cselekvések nemzeti számlákba való bevonásának jelentőségét.

Az önkéntesség hozzájárulása a társadalmi kohézióhoz

Az önkéntesség jelentős szerepet játszik a társadalmi kohézió előmozdításában. Európai szinten az önkéntesség az európai értékeket – például a szolidaritást, a társadalmi kohéziót és a befogadást – átülteti a gyakorlatba. Az önkéntes tevékenység végzése lehetővé teszi az emberek számára, hogy életükben visszanyerjék a céltudatosságot és felelősségérzetet, valamint rendszert alakítsanak ki.

A generációk közötti önkéntes tevékenység.

Az önkéntes tevékenységek növelik a fiatalokban a közösségükhöz való tartozás érzését. Azáltal, hogy a fiatalokra is felelősséget ruháznak, lehetővé válik számukra, hogy tegyenek is valamit magukért. Az idősebb önkéntesek a tapasztalataikból és szakértelmükből merítve működhetnek közre. A demográfiai változások miatt az idősebb önkéntesek a közösségekben rejlő hatalmas kiaknázatlan forrásnak számítanak. Amikor a fiatalok és az idősebbek helyi önkéntes tevékenységekben vesznek részt, ez összekapcsolja a különböző generációkat, aminek során tanulhatnak egymástól és kölcsönösen jobban megérthetik egymást.

Önkéntes tevékenység a megosztott társadalmakban.

Észak-Írországban a PEACE vagy az INTEREG által finanszírozott önkéntesek sok esetben kulcsszerepet játszottak a megbékélésben és a béketeremtésben. Különböző társadalmi és politikai hagyományokkal és vallási háttérrel rendelkező önkéntesek dolgoztak együtt konkrét projekteken, és e tevékenységeken keresztül segítettek abban, hogy a megosztott közösségekben újból kialakuljanak a bizalmi kötelékek. Hasonló eredmények születtek Cipruson és a balti államokban is.

Az önkéntesség előmozdíthatja az integrációt és a kultúrák közötti párbeszédet.

Az önkéntesség elősegíti, hogy a bevándorlók és a harmadik országok állampolgárai részt vegyenek a helyi közösségek életében. Elősegíti továbbá a kultúrák közötti párbeszédet és a tapasztalatcserét, emellett olyan eszközként is szolgálhat, amelynek révén a külföldön önkéntes munkát végző fiatalok pozitív tapasztalatokat szerezhetnek a kulturális sokszínűségről, ily módon hozzájárulva a megkülönböztetés és az előítéletek megakadályozásához.

Az önkéntesek közvetlenül hozzájárulnak a kulturális fejlődéshez.

Az önkéntes tevékenység több lehetőséget biztosít a kulturális megnyilvánulásra és részvételre.

Záró megjegyzés

A Parlamentben azt kell feladatunknak tekinteni, hogy lehetőség szerint gazdagítsuk a tagállamokban már folyamatban lévő munkát. Biztosítanunk kell, hogy a hozzáadott értéket nyújtó szinergiák létrehozása érdekében betartják a közösségi politikákat, eljárásokat stb.

Ösztönöznünk kell a civil társadalom és a részvételi demokrácia fejlesztését, ami által elősegítjük, hogy a polgárok részesévé váljanak ennek a folyamatnak, következésképpen valódi jelentéssel töltjük meg azt a célt, hogy Európa közelebb kerülhessen a polgáraihoz. Az önkéntesség és az önkéntes tevékenységek előmozdítása, támogatása és elősegítése – a társadalmi tőke növekedésével együtt – felbecsülhetetlen értékű eszköznek bizonyul majd az említett eredmények elérésében.

A BIZOTTSÁGI ZÁRÓSZAVAZÁS EREDMÉNYE

Az elfogadás dátuma	27.2.2008
A zárószavazás eredménye	+: 51 -: 0 0: 1
A zárószavazáson jelen lévő tagok	Alfonso Andria, Emmanouil Angelakas, Stavros Arnautakis, Elspeth Attwooll, Rolf Berend, Jana Bobošíková, Victor Boștinaru, Antonio De Blasio, Petru Filip, Gerardo Galeote, Iratxe García Pérez, Eugenijus Gentvilas, Pedro Guerreiro, Gábor Harangozó, Marian Harkin, Jim Higgins, Mieczysław Edmund Janowski, Rumiana Jeleva, Gisela Kallenbach, Tunne Kelam, Evgeni Kirilov, Miloš Koterec, Constanze Angela Krehl, Jamila Madeira, Mario Mantovani, Sérgio Marques, Miroslav Mikolášik, James Nicholson, Jan Olbrycht, Maria Petre, Markus Pieper, Pierre Pribetich, Wojciech Roszkowski, Elisabeth Schroedter, Grażyna Staniszewska, Catherine Stihler, Dimitar Stoyanov, Margie Sudre, Andrzej Jan Szejna, Lambert van Nistelrooij, Oldřich Vlasák
A zárószavazáson jelen lévő póttag(ok)	Brigitte Douay, Den Dover, Emanuel Jardim Fernandes, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Vladko Todorov Panayotov, Zita Pleštinská, Miloslav Ransdorf, László Surján, Iuliu Winkler
A zárószavazáson jelen lévő póttag(ok) (178. cikk (2) bekezdés)	Janelly Fourtou, Zdzisław Zbigniew Podkański